

Centrum Informacji o Ofiarach II Wojny Światowej

<https://ofiary.ipn.gov.pl/ofi/z-archiwum-ipn/aktualnosci/14265,Tengeru-mala-ojczyzna-Polakow-w-Afryce-Wschodniej.html>
19.04.2024, 21:17

TENGERU - MAŁA OJCZYZNA POLAKÓW W AFRYCE WSCHODNIEJ

SPIS
LUDNOŚCI PARAFIALNE
W TENGERU
z 1946 r.

SPIS
LUDNOŚCI PARAFIALNE
W TENGERU
z 1946 r.

№	Imię i nazwisko	Data urodzenia	Data śmierci	Przebieg choroby	Przyczyna śmierci	Wiek
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50

№	Imię i nazwisko	Data urodzenia	Data śmierci	Przebieg choroby	Przyczyna śmierci	Wiek
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50

L i s t a

nazw z Szpitala Towarzystwa

№	Nazwisko i imię	Data urodzenia	Data śmierci
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.
32.
33.
34.
35.
36.
37.
38.
39.
40.
41.
42.
43.
44.
45.
46.
47.
48.
49.
50.

L i s t a

nazw z Szpitala Towarzystwa

№	Nazwisko i imię	Data urodzenia	Data śmierci
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.
32.
33.
34.
35.
36.
37.
38.
39.
40.
41.
42.
43.
44.
45.
46.
47.
48.
49.
50.

Newralgicznym momentem dla tysięcy Polaków wywiezionych na Syberię było zawarcie 30 lipca 1941 r. układu pomiędzy Polską a Związkiem Socjalistycznych Republik Sowieckich (ZSRS). Układ Sikorski-Majski istotnie wpłynął na zmianę sytuacji ludności deportowanej, bowiem traktat przywrócił stosunki dyplomatyczne z Polską i przewidywał utworzenie armii

polskiej na terenie Związku Sowieckiego. Przede wszystkim dla zesłańców najistotniejszy był dołączony do układu protokół, którego zapisy mówiły, iż z chwilą nawiązania stosunków dyplomatycznych rząd ZSRS udzieli amnestii obywatelom polskim, którzy zostali aresztowani i deportowani w głąb ZSRS. Rozpoczęła się jedna z największych w dziejach państwa polskiego operacja logistyczna polegająca na ewakuacji polskich obywateli.

Jednym z miejsc lokacji zesłańców były kolonie brytyjskie, w tym te znajdujące się na Czarnym Lądzie. Przyjmuje się, że w 22 polskich ośrodkach na terenie Afryki, m.in. w Kenii, Ugandzie, Rodezji Północnej (Zambia), Rodezji Południowej (Zimbabwe), Związku Południowej Afryki (Republika Południowej Afryki) oraz Tengeru (Tanzania) umieszczono 18 tys. osób. Największym obozem było Tengeru, położone w ówczesnej Tanganice a dzisiejszej Tanzanii.

Osiedle Tengeru znajdowało się u stóp malowniczej góry Meru, leżącej nieopodal najwyższego szczytu górskiego Afryki-Kilimandżaro. Osada położona była na ponad 1200 m n.p.m., gdzie panowały trudne warunki klimatyczne, sprzyjające rozwojowi malarii. Pomimo wszelkich niedogodności zesłańcy stworzyli miasteczko, które miało bardzo dobrze rozwiniętą sieć szkół, szpitali, założyli sierociniec, dom starców, a także liczne zakłady usługowe. Kwitło w nim życie kulturalne i religijne.

Pierwszy transport ludności przybył do Tengeru 8 października 1942 r. z Indii. Na pokładzie statku „Malaja” przyplłynęło 1045 osób. Liczba mieszkańców osiedla z biegiem czasu wzrastała.

W styczniu 1944 r. po raz pierwszy proboszcz osiedla przeprowadził kolędę, w trakcie której stworzył dokładny spis parafian. W późniejszym okresie był on na bieżąco uaktualniany. Należy wspomnieć, że spis powszechny sporządzony był przez władze cywilne dużo wcześniej. Z cyfrowej kopii rejestru ludności parafialnej z 1946 r., znajdującej się w zasobie Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, wynika, iż w Tengeru mieszkało ponad 4 tys. osób, z czego 80 proc. mieszkańców to kobiety i dzieci. Rejestr zawiera dokładne dane personalne

zamieszkałej ludności, w tym dane dotyczące poziomu wykształcenia, adresu w Polsce, wykonywanego zawodu i adnotacje na temat najbliższej rodziny: informacja o tym kto z bliskich zmarł na terenie Związku Sowieckiego oraz czy służył w wojsku. Interesujące są zapisy zamieszczone w rubryce „Uwagi”. Pojawiają się tam informacje na temat umiejętności parafian, wykonywanych prac w osiedlu, czy też cech osobowości np. „dobrze szyje”, „pracuje w masarni”, „plotkuje”, „rodzina znajduje się w USA”. Ludność zamieszkująca obóz przede wszystkim pochodziła z terenów Tarnopola, Polesia, Wołynia, Lwowa, Wilna, Nowogródka, Białegostoku, ale również z Łodzi i Warszawy. W spisie oddzielnie ujęto dzieci znajdujące się w sierocińcu - 261 osób oraz w internacie - 165 osób, które przybyły do obozu z innych ośrodków w celu kontynuacji nauki. Ponadto rejestr zawiera wykaz 160 par określanych mianem „niemoralne”. Przede wszystkim, w tym dziale spisu, zamieszczono osoby żyjące w konkubinacie, mające tylko ślub cywilny oraz osoby posiadające nieślubne dzieci z jeńcami włoskimi.

Osiedle w Tangeru funkcjonowało w latach 1942-1950.